

פרפראות פאר

נלקט מכתבי המחבר ר' ישראל אברהם ב"ר יהודה אריה לייב יוד ז"ל
לזכותו ולעילוי נשמתו

הקובע מקום לתפלתו אלוקי אברהם בעזרו ביאור בה' אופנים אות יז

מפתח יומא דרחל ופר' וירא תשפ"ו

יז, הקובע מקום לתפלתו אלוקי
אברהם בעזרו ביאור בה' אופנים

יח, ביאור נורא מהאר"י הק' בדברי
הגמרא

יט, ביאור המהרש"א

כ, אלוקי אברהם בעזרו ע"ד מי העיר
ממזרח צדק

כא, הקובע מקום לתפילה למה הוא
עניו וחסיד

כב, ביאור כל הקובע מקום לתפלתו
בדרך צחות

כג, גדלותו של א"א בעקידה שהיה גם
שמח וגם בוכה ביאור המגיד מדובנא

כד, ביאור מדרש פליאה אדם דואג על
איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו

כה, הקב"ה העלים מאלישע את מותו
של הנער משום שלא התפלל עליו

כו, ורעי את גדיותיך משה רבנו
הנהיג את בניי בגלל גדי ובניי קיבלו

את התורה בגלל גדי
כז, מדרשים חלוקים בענין אכילת

המלאכים
כח, למה אמר כי ידעתיו תוך כדי

סיפור רשעות סדום קושית המהרש"א
כט, הפיכת רשעות לאידיאולגיה

בעקידה מבאר, ויגדל עון בת עמי
מחטאת סדם

ל, היין שנזדמן במערה הוא היין של
נכנס יין יצא סוד

א, מפני מה הזכיר הכתוב מקום
התבשרות שאול במלכות

ב, רחילא בתר רחילא אזלא זו רחל
אשת ר"ע שהלכה בדרך רחל אמנו

ג, ביאור בתפילת רחל אמנו
ד, רחל מבכה על בניה היה צ"ל רחל

בוכה אלא משום שריצתה רחל לקב"ה
ה, בשורת הנביא ושבנו בנים לגבולם

הוא האחדות
ו, מנעי קולך מבכי הסבר למה כאן צוה

ה' את הברכה בלשון מניעה
ז, ועיניך מדמעה מה רמז הנביא

באומרו על רחל ועיניך מדמעה
ח, יש לכוון הכתוב קול ברמה מכוון

אל הכתוב ובניי יוצאים ביד רמה
ט, ביש שכר לפעולתך נרמז מסירות

הנפש של רחל כשנולד יששכר
י, משלח מדנים בין אחים מכוון

למאנה להינחם על בניה
יא, מי כהחכם ומי יודע פשר דבר

כמעשה ישעיהו וחזקיהו מעשה
המלאכים ואברהם

יב, אתה סימן לבניך שיהיו לומדים
תורה במיושב

יג, ביאור בפשט ובהלצה איך האמין
אברהם אבינו לאליעזר

יד, וירץ לקראתם קושיית המהרש"א
ויש לבאר עוד

טו, למה לא נתרפא א"א באבן שהיתה
תלויה בצוארו קושיית המהרש"א

טז, כיבוד בסנדקאות לצדיק אמיתי

צניע ומעלי, ורצתה להינשא לו, וגרמה לו ללמוד תורה, ואמר שלי ושלכם שלה הוא,

ברתיה דר"ע עבדא ליה לבן עזאי הכי, היינו דאמרי אינשי, **רחילא בתר רחילא אזלא, כעובדי אמה כך עובדי ברתא**. עיי"ש כל העניין,

אפשר לפרש, רחילא בתר רחילא אזלא, הכוונה שרחל אשת רבי עקיבא, אזלא בתר רחל אמנו,

*****

ביאור נוסף רחילא בתר רחילא אזלא

עיין בש"ס שוטנשטיין כתובות ס"ג ע"א הרמז לאשת רבי עקיבא ששמה רחל

*****

ג, ביאור בתפילת רחל אמנו

כתיב (ירמיה ל"א י"ד-ט"ז), "כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו",

"כה אמר ה' **מנעי קולך מבכי** ועיניך **מדמעה** כי יש שכל **לפעלתך** נאם ה' ושבו מארץ אויב",

"ויש תקוה לאחריתך נאם ה' ושבו **בנים לגבולם**"

*****

ד, רחל מבכה על בניה היה צ"ל רחל בוכה אלא משום שריצתה רחל לקב"ה

כתיב, "רחל מבכה על בניה", הלשון **מבכה** הוא לשון פועל יוצא, היה צ"ל רחל בוכה על

בניה, או רחל בוכיה על בניה, כמ"ש הנביא (איכה א' ט"ז) על אלה אני בוכיה,

מהפסוק עולה שהיתה עושה אחרים שיבכו, א"כ את מי היתה עושה שיבכה,

ביאור הענין ע"ד המדרש

כתב רש"י, על הפסוק רחל מבכה, (ירמיהו פרק ל"א פסוק י"ד), בד"ה רחל מבכה על בניה, **מדרש אגדה אמר**, שהלכו **אבות ואמהות** לפייס את הקדוש ברוך הוא על **שהעמיד מנשה צלם בהיכל, ולא נתפייס,**

עד שנכנסה רחל ואמרה לפניו רבונו של עולם רחמי מי מרובים רחמיך או רחמי ב"ו, הוי אומר רחמיך מרובים, והלא אני הכנסתי צרתי בתוך ביתי, שכל עבודה שעבד יעקב את אבי

א, מפני מה הזכיר הכתוב מקום התבשרות שאול במלכות

כתיב (שמואל א' י"ב) "בלכתך היום מעמדי ומצאת שני אנשים עם **קברת רחל** בגבול בנימן בצלצח"

איתא בתוספתא (מסכת סוטה פרק יא הלכה יג) כיוצא בדבר אתה אומ' (שמואל א' י"ב) "בלכתך היום מעמדי וגו' בצלצח" היכן מצינו שנקברה רחל בגבול בנימין בצלצח, והלא לא נקברה אלא **בבית לחם** חלקו של יהודה, **שנאמר** ותמת רחל ותקבר בדרך אפרת ואין אפרת אלא חלקו של יהודה שני ואתה בית לחם אפרתה צעיר להיות באלפי יהודה,

אלא אמר לו עכשיו שאני מדבר עמך הינם על **קבורת רחל** אתה הולך והן באין ומוצא אתה אותן בגבול בנימן בצלצח. ע"כ,

ופירשו בו, שהזכיר בית לחם מקום **קבורת רחל** בהתבשרו על המלוכה משום **שזכותה גרמה לו**

איתא בגמרא (מגילה דף יג עמוד ב) בשכר צניעות שהיתה בה **ברחל** - זכתה ויצא ממנה **שאול**, ובשכר צניעות שהיה בו **בשאול** זכה ויצאת ממנו אסתר.

ומאי צניעות היתה בה ברחל - דכתיב ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא. וכו' וכו' לפיכך זכתה ויצא ממנה שאול.

ומה צניעות היתה בשאול, דכתיב (שמואל א' פרק י' פסוק ו) וצלחה עליך רוח ה' והתנבית עמם ויאמר דוד, שאול הגידה נא לי מה אמר לכם שמואל, ויאמר שאול אל דודו הגד הגיד לנו כי נמצאו האתונות ואת דבר המלוכה לא הגיד לו אשר אמר שמואל, ושאלו עוד בה' הבא עוד הלם איש, ויאמר ה' הנה הוא **נחבא אל הכלים** (שהיה בורח מן הגדולה ומן השררה), וירצו ויקחהו משם ויתיצב בתוך העם ויגבה מכל העם משכמו ומעלה, ויאמר שמואל אל כל העם הראיתם אשר בחר בו ה' כי אין כמהו בכל העם וירעו כל העם ויאמרו יחי המלך, **ובשכר הצניעות** זכה ויצאת ממנו אסתר.

*****

ב, רחילא בתר רחילא אזלא זו רחל אשת ר"ע שהלכה בדרך רחל אמנו

איתא בגמרא (כתובות ס"ג ע"א נדרים נ" ע"א) **מעשה ברחל** אשתו של רבי עקיבא שהיה רועה של בן כלבא שבוע, חזיתיה ברתיה לרבי עקיבא דהוה

לא עבד אלא בשבילי, כשבאתי ליכנס לחופה, הכניסו את אחותי, ולא די ששתקתי אלא שמסרתי לה סימני,

אף אתה, אם הכניסו בניך צרתך בביתך שתוק להם, אמר לה, יפה למדת סגוריא יש שכר לפעולתך ולצדקתך שמסרת סימנך לאחותך, עכ"ל רש"י,

מבואר דהפירוש "רחל מבכה" שהיתה רחל מרצה לקב"ה מכל אבות ואמהות, וע"ז אמר הכתוב רחל מבכה בלשון פועל יוצא,

והלשון **מבכה** פירושו מעוררת את רחמיו של הקב"ה.

*****

ה, בשורת הנביא ושבנו בנים לגבולם הוא האחדות

כתיב ויש תקוה לאחריתך נאם ה', **ושבו בנים לגבולם,**

יש לבאר, הדיבור אשר דיבר ה' בדבר גאולת בניה של רחל, בלשון **ושבו בנים לגבולם,** מה שלא מצינו בהבטחת גאולה במקום אחר בלשון זה,

עפ"י מה שביארנו לעיל, כי בכייתה של רחל על בניה, היתה, על כי איננו, כלומר שבניה אינם באחדות, רק יש מחלוקות ביניהם,

מבואר, כי שורש כל המחלוקות המלחמות והמריבות שיש בעולם, שורשם בכך שאין אדם מסתפק במה ששייך לו בתוך גבולו, ובמה שיש לו, אלא רוצה גם מחוץ לגבולו ששייך לו, שיהיה שלו, כמ"ש (קהלת רבה פרשה ג' י') "יש לו מנה רוצה מאתיים" ולפי שבכתה רחל על כך שיש מחלוקת ביניהם, על כך הובטחה "ושבו בנים לגבולם", כלומר, שכל אחד יהיה מרוצה בתוך גבולו, ואינו רוצה במה שאינו שלו, ובכך יבוא שלום על ישראל. וכתיב השם גבולך שלום, וכתיב וכל העם הזה על מקומו יבוא בשלום.

*****

ו, מנעי קולך מבכי הסבר למה כאן צוה ה' את הברכה בלשון מניעה

כתיב "כה אמר ה' מנעי קולך מבכי",

יש לדייק, למה כאן צוה ה' את הברכה בלשון מניעה, מנעי קולך, מה שלא מצינו במקומות אחרים שצוה ה' את הברכה בלשון זה, אלא בלשון כי קרובה ישועתי לבוא, ועוד. וכאן צוה ה' את הנחמה בלשון **מניעה,**

אפשר לבאר, עפ"י מה דאיתא במדרש (רבה בראשית פרשה פ"ד פסקה י') מאן קאים ליה משתיקותא דאימא קמה, (פירוש ששתיקתה של אימו היא שעמדה לזכותו) "והנה קמה אלומתי", (פירוש אלומתי מלשון שתיקה). ע"כ,

ומכיוון והיא שתקה, אמר לה הקב"ה בלשונה, **המשיכי לשתוק ומנעי קולך. איתא במדרש** (תנחומא ויצא פרק ו'), רחל תפשה בשתיקה, עמדה זרעה בשתיקה, ראתה סבלונותיה ביד אחותה ושתקה,

בנימין בנה, האבן שלו מן האפוד ישפה, יודע במכירת יוסף ושותק, וזהו **ישפה** יש לו פה ושותק,

שאל בן בנה, ואת דבר המלוכה לא הגיד לו (שמואל א'),

אסתר, אין אסתר מגדת מולדתה (אסתר ג'), א"ר יהודה, גדולה שתיקה, שבזכות שתיקתה של רחל, זכתה והעמידה שני שבטים בישראל, אפרים ומנשה יתר על השבטים, ע"כ,

*****

ז, ועיניך מדמעה מה רמז הנביא באומרו על רחל ועיניך מדמעה

כתיב, "כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה" וגו',

יש להבין, אל מה רמז הנביא באומרו על רחל, "ועיניך מדמעה",

כתיב (בראשית כ"ט י"ז) ועיני לאה רכות,

איתא בגמרא (בבא בתרא קכ"ג ע"א), רב אמר, לעולם רכות ממש, ולא גנאי הוא לה, אלא שבח הוא לה,

שהיתה שומעת על פרשת דרכים בני אדם שהיו אומרים, שני בנים יש לה לרבקה, שתי בנות יש לו ללבן, גדולה לגדול וקטנה לקטן, והיתה יושבת על פרשת דרכים ומשאלת, גדול מה מעשיו, איש רע הוא, מלסטם בריות, קטן מה מעשיו, איש תם יושב אוהלים, **והיתה בוכה עד שנשרו ריסי עיניה,** ע"כ,

איתא בגמרא (מגילה י"ג ע"ב, ב"ב קכ"ג ע"ב), מאי צניעות היתה בה ברחל, דאמר לה, מינסבא לי, אמרה ליה אין, מיהו אבא רמאה הוא ולא יכלת ליה, אמר לה אחיו אנא ברמאות, אמרה ליה, ומי שרי לצדיקי לסגויי ברמיותא, אמר לה אין, (שמואל ב' כ"ב כ"ז) "עם נבר תתבר ועם עקש תתפל",

יש לומר, דכאן רמז הנביא ירמיה על הגאולה העתידה, **ע"ד הכתוב** (ישעיה מ"ו י') "מגיד מראשית אחרית", וכתב רש"י מגיד מראשית אחרית, גלות מצרים וגאולתה הודעתי בבין הבתרים לפני היותה,

וכתיב (מיכה ז' ט"ו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, ובגאולת מצרים כתיב, (שמות י"ד) ובני ישראל יצאים ביד רמה,

ואפשר לומר דלזה רמז הנביא בנבואתו, קול ברמה, שבני ישראל יהיו נגאלים בגאולה העתידה כמו בגאולת מצרים, **ביד רמה**.

*****

ט, ביש שר לפעולתך נרמז מסירות הנפש של רחל כשנולד יששכר

כתיב, "כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שר לפעולתך,

כתיב (בראשית מ"ח ז'), ואקברה שם בדרך אפרת הוא בית לחם, כתב ברש"י מחז"ל, שתהא לעזרה לבניה כשיגלה אותם נבזראדן, ויצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם רחמים שנא' (ירמיה ל"א) קול ברמה נשמע וגו'

כתיב (בראשית ל' ט"ז) ותאמר לאה כי שר שכרתיך וגו', ובשל פעולה זאת לא נקברה רחל במערת המכפלה, כי אם על אם הדרך היא בית לחם,

מבואר, כי ע"י פעולתה של רחל בעת לידת יששכר, גרמה שלא תיקבר במערת המכפלה, ומסרה נפשה עבור בניה, כמו שאמרו ז"ל, שתהא לעזרה לבניה כשיגלה אותם נבזראדן, ויצאת רחל על קברה ובו ומבקשת עליהם רחמים שנא' (ירמיה ל"א) קול ברמה נשמע וגו'

אפשר לומר, שלזה רמז הכתוב (ירמיה ל"א ט"ו) **יש שר לפעולתך**, כלומר,

מפעולתה שעשתה למסור נפשה על בניה, משם נולד **יששכר**, וזהו, **"יש שר" לפעולתך**,

*****

י, משלח מדנים בין אחים מכוון למאנה להינחם על בניה

כתיב (משלי פרק ו' ט"ז) שש הנה שנא ה' ושבע תועבות תועבת נפשו, עינים רמות, לשון שקר, וידים שפכות דם נקי, לב חרש מחשבות און, רגלים ממהרות לרוץ לרעה, יפיח כזבים עד שקר, **ומשלח מדנים בין אחים**.

אמר לה ומאי רמיותא, אמרה ליה אית לי אחתא דקשישא מינאי ולא מנסיב לי מקמה, מסר לה סימנים, כי מטא ליליא אמרה, השתא מיכספא אחתאי מסרתינהו ניהלה, והיינו דכתיב ויהי בבקר והנה היא לאה, מכלל דעד השתא לאו לאה היא, אלא מתוך סימנן שמסרה רחל ללאה לא הוה ידע עד השתא, ע"כ, ובכך מנעה רחל, את בכייתה של לאה אחותה,

כל הנחמות והגאולות בלשון והיה חוץ מכאן

איתא במדרש (רבה בראשית פרשה ע' פסקה ו') (ושבתי בשלום אל בית אבי, ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי נטל הקב"ה שיחתן של אבות ועשאן מפתח לגאולתן של בנים, אמר לו הקב"ה אתה אמרת (בראשית כ"ח כ"א) ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים, חייך כל טובות וברכות ונחמות שאני נותן לבניך איני נותן אלא בלשון הזה, שנאמר

(זכריה יד) **והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים**,

(ישעיה יא) **והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו**,

(יואל ד) **והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס**,

(ישעיה כז) **והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו', ע"כ**,

ויש להקשות למה אצל רחל לא נאמר בלשון והיה, אלא בלשון מניעה, וכ"כ (ירמיה ל"א י"ד) כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו, כה אמר ה' **מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה** כי ביאור בתפילת לפעולתך נאם ה' ושוו מארץ אויב,

לפי"ז אפשר לומר, דלכך רמז הנביא באומרו על רחל, כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה, לפי שרחל היתה זאת **שמנעה את דמעתי של לאה**, ע"י שמסרה את הסימנים ללאה, לפיכך נתבשרה בגאולת בניה, בלשון **ועיניך מדמעה**,

*****

ח, יש לכוון הכתוב קול ברמה מכוון אל הכתוב ובנ"י יוצאים ביד רמה

כתיב, "כה אמר ה' קול ברמה נשמע", פירוש (רש"י מצודות), **ברמה**, בשמי מרום נשמע קול, **יש לדייק**, דלא מצינו כינוי לשמים בשם **רמה**, רק במקום זה, שמכנה הנביא את השמים בלשון **רמה**,

יומא דרחל אמנו ופרשת וירא תשפ"ו

מיד ירדו המלאכים ובקרו את אברהם, אמר **מיד** כלוי מיד בזריזות ובשמחה ירדו בלי עיכוב כי לא בבואם אצלו היה מורה שהם שפלים כערכו, כיון שהיה חולה, **עכ"ל**.

*****

יב, אתה סימן לבניך שיהיו לומדים תורה במיושב

איתא במדרש, כתב רש"י (בראשית י"ח א' ממד"ר וירא פרשה מ"ח פסקה ז'), רבי ברכיה משום ר' לוי אמר **ישב** כתיב, בקש לעמוד, א"ל הקדוש ברוך הוא **שב** אתה סימן לבניך, מה אתה **יושב** ושכינה **עומדת**, כך בניך **יושבין** ושכינה **עומדת** על גבן, כשישראל נכנסים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות והן יושבים לכבודי ואני על גבן שנאמר (תהלים פב) "אלוקים נצב בעדת קל",

איתא בגמרא, (מגילה כ"א ע"א), תנו רבנן, מימות משה ועד רבן גמליאל לא היו למדין תורה אלא **מעומד**, משמת רבן גמליאל, **ירד חולי לעולם**, והיו למדין תורה **מיושב**, והיינו דתנן משמת רבן גמליאל בטל כבוד תורה. ע"כ,

הסימן שמסר הקב"ה לאברהם אבינו

אפשר לפרש, מה שאמר הקב"ה לאברהם אבינו, **ואתה סימן לבניך**, פירוש, שכאשר יבוא **חולי לעולם**, אזי, כמו שאמרתי לך **שב ואני אעמוד** בגלל **חולי שבך**, כך, יהיו הם לומדים תורה **מיושב** בגלל **חולי שבהם**, ואני אעמוד, כדאיתא בגמרא, **שכשירד חולי לעולם**, היו למדין תורה **מיושב**, וזה הפירוש, **ואתה, סימן לבניך**, שכשיהיה חולי יוכלו ללמוד במיושב.

*****

יג, ביאור בפשט ובהלצה איך האמין אברהם אבינו לאליעזר

איתא בגמרא, (בבא מציעא פ"ו ע"ב), מאי כחוס היום, אמר רבי חמא ברבי חנינא, אותו היום יום שלישי של מילה של אברהם היה, ובא הקדוש ברוך הוא לשאול באברהם. הוציא הקדוש ברוך הוא חמה מנרתיקה כדי שלא יטריח אותו צדיק באורחים.

סדריה לאליעזר למיפק לברא, נפק ולא אשכח, אמר: **לא מהימנא לך**. היינו דאמרי תמן, לית הימנותא בעבדי. נפק איהו וכו', והיינו דכתיב וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם

וקשה, אם לא האמינו למה שלחו לראות אם יש אורחים, וביותר איך האמינו למצוא זיווג הגון ליצחק,

כתיב, (ירמיה ל"א י"ד), "מאנה להנחם על בניה כי איננו",

יש לדייק בשינוי הלשון, בין לשון **רבים** ללשון **יחיד**, על בניה הוא לשון **רבים**, כי איננו הוא לשון יחיד, ואיך אמר הכתוב על בניה כי איננו, היל"ל על בניה כי אינם,

אפשר לבאר, כי על זה היה דוח ליבה של רחל אמנו, על הפרדה בין אחים, שאינם יחד ויש "משלח מדנים בין אחים".

*****

יא, מי כהחכם ומי יודע פשר דבר כמעשה ישעיהו וחזקיהו מעשה המלאכים ואברהם

בביאור, בספר "ולא עוד אלא" מבעל "שבט מוסר" (פרקי דרבי אליעזר פרק כ"ט) כתב, והוא יושב פחת האהל כחם היום, אמר הקב"ה למה"ש בואו ונבקר את החולה שמידת גמילות חסדים גדולה לפני, **מיד** ירדו המלאכים ובקרו את אברהם ע"כ,

ראוי לשים לב, למה דק הקב"ה לומר למלאכים **בואו ונבקר את החולה** ולא אמר ונבקר את אברהם סתם, והמלאכים בודאי שהיו יודעים שאברהם חולה היה מהמילה,

ועוד לדקדק מלת **מיד** כאומרו מיד ירדו המלאכים ובקרו את אברהם,

אמנם ידוע המחלוקת שהיה בין ישעיה לחזקיהו (ברכות י' ע"א) שישעיה היה אומר אני גדול מחזקיהו ואיני הולך אצלו, וחזקיהו היה אומר אני מלך ואיך אני הולך אצלו, עד שעשה הקב"ה פשרה ביניהם וחלה לחזקיהו ואמר לישעיהו לך **בקר את החולה** וכו', והלך ישעיהו אצלו באומרו כי כיון שהיה חולה חזקיהו אינו חסרון מעלה על שהולך אצלו,

גם ידוע, שמלאכי השרת מתקנאים מאד ממעלת התחתונים, באומרים שהם גדולים מהתחתונים, והתחתונים אומרים שהם גדולים בהיותם בחריים,

והנה יום שמל אברהם עצמו היה שמחה להקב"ה כיום שברא שמים וארץ, ולא רצה לערבב השמחה ולהכריח למה"ש להשפילם להביאם אצל אברהם, לכן דק בלשונו לומר בואו ונבקר את החולה, **כלומר** וכיון שהוא חולה אין חסרון מעלה אעפ"י שאתם באים אצלו, כשם שעשה בישעיה עם חזקיהו,

אפשר לבאר, כי אליעזר היה עבד נאמן מסור לרבו באופן שאין דומה לו, וכאשר ראה את רבו ביסורים, לא רצה לגלותו כי יש אורחים, וכאשר ראה אברהם אבינו שאליעזר מסור עבורו יותר מדאי, אמר לו שאינו סומך עליו, והלך בעצמו לראות,

לפי זה מובן, כי חשב א"א שאליעזר יהיה בעזרו להכנסת אורחים, אך לא חשב שנאמנותו היא כ"כ גדולה שיהיה מוכן לומר דבר שאינו,

ובכך מבואר מה שאמר, "לית הימנותא בעבדי", שפעמים יש שהעבד מסור כל כך, שיש דברים שאין לסמוך עליו,

ויש לפרש בדרך הלצה

וי"ל בדרך הלצה, כי בשידוך הראשון בעולם התורה באה ללמד, שגם אם נשלח השדכן אין להאמין בו.

*****

יד, וירץ לקראתם קושיית המהרש"א ויש לבאר עוד

איתא בגמרא (בבא מציעא פ"ו ע"ב), **כתיב** (בראשית י"ח ב'), "וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו, וירא וירץ לקראתם",

מעיקרא אתו (באו המלאכים) קמו עליה (עמדו עליו), כי חזיוהו (לאברהם אבינו) דהוה ליה צערא (שהינו בצער), אמרו, לאו אורח ארעא למיקם הכא, והלכו ממנו, **מיד וירץ לקראתם**,

מקשה המהרש"א (בבא מציעא פ"ו ע"ב), היה צריך לכתוב וירץ אחריהם, כיון שפירשו הימנו, והלכו ממנו, מאי "וירץ לקראתם",

ביאור המהרש"א לקראתם פירוש לקרוא אותם

ומבאר המהרש"א, דמלת "לקראתם" פירושו כמו "לקרוא אותם" שהיה רץ אחריהם לקרוא להם ולהחזירם, **עכ"ל**,

תירוץ נאה לקושיית המהרש"א

איתא בגמרא (שבת י"ב ע"ב, נדרים מ' ע"א) הנכנס לבקר את החולה לא ישב לא על גבי מטה ולא על גבי כסא אלא מתעטף ויושב לפניו, **מפני ששכינה למעלה מראשותיו של חולה, ע"כ**,

איתא ברבנו בחיי (שמות פרק לב פסוק טו טו) ויפן וירד משה מן ההר. **כתב רבינו חננאל** מלמד שהיה משה פניו כלפי הענן וירד בדרך עליה,

מה עליתו פניו אל הענן שעל ההר אף בירידתו כן, וכן היה כהן גדול ביום הכפורים יוצא מבית קודש הקדשים, דתנן יצא ובא לו דרך כניסתו (יומא נב ע"ב), כן דרשו בו ויצא ועשה את עולתו

ואת עולת העם (ויקרא טז, כד), ויצא ועשה כאשר נכנס כן יצא ועשה את עולתו,

וכן כתוב בשלמה (דברי הימים ב א, יג) ויבוא שלמה לבמה אשר בגבעון ירושלים, ואף על פי שיש לומר כי זה שכתוב לבמה מן הבמה הוא, כענין שכתוב (במדבר לא, כא) הבאים למלחמה וביאורו הבאים מן המלחמה, אבל כך היה המעשה שהיה בשעת יציאתו ממנה נותן פניו אליה כמו שבא אליה שנאמר (תהלים טז, ח) שויתי ה' לנגדי תמיד, ומנין שהשכינה היתה בהר בשעת ירידת משה מן ההר שנאמר (דברים ט, טו) ואפן וארד מן ההר וההר בוער באש ושני לוחות הברית על שתי ידי. וכן התלמיד חייב כשיפטר מרבו שילך לאחריו פניו כנגד רבו עד שיתכסה ממנו, וכן מנהג כל ישראל עד עכשיו כשמסלימין תפילתם נמשכים לאחריהם שלש פסיעות, עד כאן:

איתא בשולחן ערוך (יורה דעה הלכות כבוד רבו ותלמיד חכם סימן רמב סעיף ט"ז), וכשנפטר מלפניו לא יחזיר לו אחוריו, אלא נרתע לאחוריו, **ופניו כנגד פני רבו**.

לפי"ז אפשר לתרץ את קושיית המהרש"א

ומכיון שהשכינה היתה למעלה מראשותיו של אברהם אבינו ע"ה, היו המלאכים צריכים לילך לאחוריהם **כשפניהם כלפי השכינה**,

וכשהיה אברהם אבינו רץ אחריהם, היו פני המלאכים **לקראתו** בגלל השכינה שהיתה למעלה מראשותיו, לפיכך אמר, "וירץ לקראתם",

*****

טו, למה לא נתרפא א"א באבן שהיתה תלויה בצוארו קושיית המהרש"א

איתא בגמרא (בבא בתרא ט"ז ע"ב) רבי שמעון בן יוחאי אומר, אבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו, מיד מתרפא, ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם - תלאה הקדוש ברוך הוא בגלגל חמה.

כתב המהרש"א, מדוע לא נתרפא א"א באבן טובה שהיתה תלויה בצוארו,

לפי שיש בענין רפואת הגופות לחליים, דברים סגוליים, ויש רפואות טבעיות, ואברהם אבינו ידע בכל, גם רפואות סגוליים, וזו היא האבן טובה שהוא דבר סגוליי, ואע"ג דניתן רשות לאדם להתרפאות, **ממדת תמימות לבקש רחמי שמיא**, עכ"ל המהרש"א,

וכך כתב, איתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו וכו', ע"כ,

איתא בכתבי האר"י הקדוש, שכאשר איכא זמנים של ריחוק, (כנפסק ביו"ד סי' קצ"ה ס"ה), הדרך היחידה לקירוב הוא ע"י דבר קבוע,

ועכשיו בגלות בעוה"ר, אנו מרוחקים מהשי"ת, דכתיב (איכה א' ח'), חטא חטאה ירושלם על כן וגו', והדרך היחידה להתקרב אליו הוא ע"י דבר קבוע, ולכן יש להיות קובע מקום, ואז, אלקי אברהם בעזרו, ודפח"ח, עכ"ל,

יש לבאר לפי דברי האר"י הקדוש,
למה אלקי אברהם דייקא,

אפשר לומר, דאברהם אבינו היה מתקשה להבין הבטחתו של הקב"ה כי עם ישראל יתקיים מזרעו, לפי שהיה בן מאה שנה ושרה בת תשעים שנה, וזרע אין לו,

וסימן ראשון שנתן לו הקב"ה כי ההבטחה עומדת להתקיים, היה ע"י שפירסה שרה טומאה, וע"י הריחוק דייקא, קירב דעתו לדעת בוראו, שראה כי מתקיימת ההבטחה כי כלל ישראל יהיה מזרעו, ונתקרב ע"י הריחוק, ואברהם אבינו הוא היה זה שקובע, רק את המקום, לתפלתו, בלבד, כלומר הקב"ה בלבד לתפלתו. ולא פנה אל סגולות ודברים אחרים רק לה' לבדו, כמו שפירש המהרש"א לעיל, ולכן אלקי אברהם, דייקא.

*****

יט, ביאור המהרש"א

כתב המהרש"א (ברכות ו' ע"ב ד"ה כל הקובע מקום) **איתא בגמרא** (ב"ב כ"ה) **כל הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפין**,

מבואר, דכל המשנה מקום תפלתו, הוא מקבל שפע וכח אלקי כפי אותו המקום והרוח, אבל הקובע לו מקום אחד לתפלתו בלי שינוי, הוא מייחד כחות אלקים לשם האחד האמיתי,

וזה אומרו אלקי אברהם בעזרו שנאמר וישכם וגו', שעל ידי אברהם נתייחד שמו יתברך ב"ה בעולם, וראוי לומר עליו אי חסיד, שזו ממדת חסידות הוא, שמבקש צרכיו ממדת הרחמים ואין פונה פניו לבקש גדולות בדרך אחר, עכ"ל המהרש"א,

הקובע מקום לתפלתו הכונה להקב"ה

ובכך אפשר לבאר, כל הקובע מקום, כלומר שהתפלל רק אל המקום ב"ה. ולא פנה לסגולות ולדבר אחר. לפיכך "אלקי אברהם בעזרו",

*****

בדיוק בלשון הגמרא מצינו, אבן טובה, היתה, (בלשון נקבה), תלויה בצוארו של אברהם אבינו, וכל חולה הרואה אותו, (בלשון זכר),

ולא כתוב רואה אותה, שהרי פשטות הלשון נראה שכשרואה את האבן מתרפא, והיה צ"ל רואה אותה, ולמה נאמר רואה אותו,

י"ל הכונה הרואה אותו הוא ראיית פני הצדיק

ואפשר הכוונה, שהחולה נתרפא, ע"י שראה אותו, דייקא, כלומר, שהביט בפניו של אברהם אבינו, וע"י ראיית הצדיק היה מתרפא, ואברהם אבינו שלא היה מביט בעצמו, לא נתרפא ע"י כך,

ובכך מתורץ כפתור ופרח קושיית המהרש"א, מדוע לא נתרפא א"א באבן טובה שהיתה תלויה בצוארו.

טז, כיבוד בסנדקאות לצדיק אמיתי

עפ"י מה שפירשנו, שכל הרואה אותו, הכוונה לראיית פני הצדיק,

אפשר לומר, שמהאי טעמא מכבדים לצדיקים בסנדקאות, שעל ידי ראיית התינוק פני הצדיק בשעה שנחלה מהמילה הוא מתרפא, ואפשר שאע"פ שאיהו לא חזא מזלייהו חזא,

*****

יז, הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו וכשמת אומרים לו אי עניו אי חסיד ביאור בה' אופנים

איתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו וכו', וכשמת אומרים לו אי עניו אי חסיד,

ואברהם אבינו מנא לן דקבע מקום, דכתיב (בראשית י"ט כ"ז) וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם, ע"כ,

יח, ביאור נורא מהאר"י הק' בדברי הגמרא

כתב בספר דרך משה בשם האר"י ז"ל, (מובא בענף יוסף שבספר עין יעקב, על הגמרא בברכות דף ו' ע"ב, בד"ה כל הקובע), עיי"ש,

(הספר דרך משה נדפס לראשונה באמסטרדם בשנת תנ"ט, ובנוסח השער כתוב, חיברו הרב המוכיח מוהר"ר משה כהנא, אב"ד ור"מ דק"ק גיביטש, במדינת מערהערין, בהוצאת חת"ס עמוד כ"ו)

כ, אלוקי אברהם בעזרו ע"ד מי העיר ממזרח צדק

איתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) כל הקובע מקום לתפלתו אלוקי אברהם בעזרו וכו',

איתא בגמרא (שבת דף קנו עמוד א) אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם בן ביתי יורש אתי. אמר לו: לאו, כי אם אשר יצא ממעיך. אמר לפניו: רבונו של עולם, נסתכלתי באיצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד בן. אמר ליה: צא מאיצטגנינות שלך, שאין מזל לישראל. מאי דעתך, דקאי צדק במערב, מהדרנא ומוקמינא ליה **במזרח**. והיינו דכתיב מי העיר **ממזרח** צדק יקראהו לרגלו. ע"כ,

איתא בשו"ע או"ח (סי' צ"ד סעי' ב) המתפלל צריך שיתפלל **למזרח**, ובנו"כ יש, בירור כצד ינהג מי שהתפלל לצד אחר, אם יחליף לצד מזרח או יצדד פניו, עיי"ש,

מבואר, כי יש לאדם **לקבוע לו מקום** לתפלתו והוא לצד **מזרח**,

לפי"ז י"ל, כמו שאברהם אבינו נתהפך מזלו ע"י שעבר ממערב **למזרח** כך יעזור השי"ת למתפלל כהלכה שהוא **למזרח**, שאלוקי אברהם יהיה בעזרו כמו אצל אברהם אבינו. וזהו **הקובע מקום לתפלתו אלוקי אברהם בעזרו**,

*****

כא, הקובע מקום לתפילה למה הוא עניו וחסיד

איתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) כל הקובע מקום לתפלתו אלוקי אברהם בעזרו, וכשמת אומרים לו **אי עניו אי חסיד**,

ויש לשאול תרתי, האחד, למה אומרים עליו דווקא שתי דברים הללו, **עניו וחסיד**,

ועוד, איך יעשה אדם ויהיה **קובע מקום** לתפלתו תמיד, אם וכאשר יבוא אורח מן השוק שאינו מכיר את מקומו, וישב במקומו, הרי שוב אינו **קובע מקום לתפלתו**,

אלא אפשר לומר, כי באחד משתי דרכים יכול להיות שהאדם יהיה **קובע מקום לתפלתו** ותמיד יושב באותו מקום,

האחד, אם הוא **עניו**, ותופס את מקומו בקצהו האחרון של ביהמ"ד, ששם, לא יבוא אורח ארעי, ויישב שם,

השני, אם הוא **חסיד** המשכים קום לעבודת הבורא, ותמיד ימצא פנוי את מקומו שקבע לעצמו, ובכך אפשר שמקומו יהיה **מקום קבוע**,

יומא דרחל אמנו ופרשת וירא תשפ"ו
לפי"ז יש לומר, כי **מקום קבוע**, הוא **סימן** שיש בו אחד משתי דברים הללו, **או עניו**, **או חסיד**,

ובכך פרשתי בדרך צחות, את מאמר חז"ל הנ"ל, **כל הקובע מקום** לתפלתו, כשמת אומרים לו **אי עניו אי חסיד**, דלפיכך אומרים עליו, **אי עניו אי חסיד**, דהרי קביעות המקום שלו, הוא **סימן** של **עניו וחסיד**, על דרך אומרים ז"ל, **מקום**, **הוי סימן**,

שוב מצאתי פירוש זה בספר (הגן) דרך משה ובספר מגיד תעלומה מהבני יששכר

*****

כב, ביאור כל הקובע מקום לתפלתו בדרך צחות

איתא בגמרא, (ברכות דף ו עמוד ב) **כל הקובע מקום לתפלתו - אלוקי אברהם בעזרו**.

איתא בגמרא, (כתובות דף טו עמוד א), **כל קבוע** כמחצה על מחצה דמי,

איתא במדרש, (רבה ויקרא פרשת צו פרשה י' פסקא ה'), **תפילה עשה מחצה**,

אפשר לפרש בדרך צחות, "כל קבוע כמחצה על מחצה, **קבוע** הרמז לתפילה, כמ"ש שצ"ל **קובע** מקום לתפלתו, והוא, **כמחצה על מחצה**, משום, **דתפילה עושה מחצה**.

גם אפשר ל, דתפילה נאמרת **בכל לשון**, דאוינען העלפט, ופירושו, גם שהקב"ה עוזרו, וגם עושה מחצה.

כל הקובע מקום וכו' בדרך צחות

איתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) **כל הקובע מקום** וכו', **אלוקי אברהם בעזרו**, ע"כ,

אפשר לפרש הגמ' בדרך צחות, דמי שהולך ממקומו, **ומשנה מקום**, הרי הוא זקוק לשלשה ברכות שנאמרו אצל אברהם אבינו, אך מי **שקובע מקום**, ואינו משנה ממקומו, אינו נזקק לאותם שלשה ברכות שאליהם נזקק אברהם אבינו, וזהו, **כל הקובע מקום**, שאינו **משנה מקום**, **אלוקי אברהם**, שהוא היה נזקק לשלשה ברכות, **בעזרו**, פירוש שאינו נזקק לברכות הללו.

*****

כג, גדלותו של א"א בעקידה שהיה גם שמח וגם בוכה ביאור המגיד

מדובנא

איתא במדרש (רבה בראשית - פרשה נו פסקא ח) וישלח אברהם את ידו הוא שולח יד ליטול את הסכין ועיניו מורידות דמעות ונופלות דמעות לעיניו של יצחק מרחמנותו של אבא ואעפ"כ הלב שמח לעשות רצון יוצרו, ע"כ,

איתא במדרש (ילקוט שמעוני בראשית - פרק כב - רמז קא) ויבואו אל המקום שניהם מביאים את האבנים שניהם מביאים את האש שניהם מביאים את העצים אברהם דומה כמי שעשה חתנות לבנו ויצחק דומה כמי שעשה חופה לעצמו

וישם אותו על המזבח עיני אברהם בעיני יצחק ועיני יצחק בשמי שמים והיו דמעות מנשרות ונופלות מעיני אברהם עד שהיתה קומתו משוטטת בדמעות, באותה שעה פער פיו בבכי וגעה געיה גדולה והיו עיניו מרופפות וצופות לשכינה והרים קולו ואמר אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ, ע"כ,

כתב בספר בן יהוידע (סוטה ל"ו ע"ב) הקשה הרב מוה"ר **יעקב מדובנא** ז"ל, ארז"ל כי באותם הימים שהיה מוליך את יצחק כדי לשחטו, היה שמח כאדם המוליך את בנו יחידו לחופה,

ומאידך ארז"ל, בשעת העקידה היה אברהם אבינו ע"ה בוכה מצד הרחמנות שנתעוררה בלבו על יצחק בנו שבה לשחטו, והיו יורדים דמעות ממנו לתוך עיניו של יצחק הפתוחות,

והלא אברהם היה שמח שמחה גדולה בדבר זה, ואיך נהפך לאיש אחר חס ושלוש לבכות מצד לצד.

ופירש הרב ז"ל, הוא רצה שתהיה מצוה בתכלית הפאר והמעלה, וכשראה עצמו שהוסיף בלבבו שמחה גדולה על הדבר, עד שנתבטל היצר הרע המנגד לדבר זה, אז שקל בפלס את לבבו, שבודאי יהיה בשעת מעשה כמו מלאך שאין לו דבר נגדי למנעו ממצות השי"ת,

לכך חזר והפך מחשבתו, ובקש לעורר בלבו הרחמנות על יצחק, אשר בא לשחטו עתה, עד שהגיע לבכיה גדולה מרוב הרחמנות שנתעוררו בקרבו, ונזדרז לשנות עצמו מצד לצד, וניתק עצמו מן הבכיה הגדולה לשמחה רבה ועצומה ברגע אחד, ונמצא עשה המצוה הזאת בדרך פלא שיגדל ערכה למאד מאד, ע"כ,

*****

כד, ביאור מדרש פליאה אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו

ביאור פלא המובא בספרים רבים בשם גדולי עולם והבאתי המעשה כמובא בספר כרם חב"ד

כאשר בא אדמו"ר הצדיק מהר"ש שניאורסאן הרבי מליבאוויץ זצק"ל לוויתעבסק, לחתונת בנו ר' מנדל עם בתו של הגביר ר' יוסף

פאפיערין נכדתו של הג' מלבי"ם זצ"ל וגם הוא (המלבי"ם) בא לחתונת נכדתו

וכאשר ישבו אצל החתן בעת קבלת פנים כמנהג, אמר ר' יוסף הנ"ל, עתה יושבים פה שני גדולי ישראל ואשר זכיתי להיות בחברתם אבקש אתכם לבאר לי מדרש פליאה אי אשר לא אוכל להבין, על פסוק (וירא כ"ב ו') "וילכו שניהם יחדיו" (הר"ר יוסף היה ג"כ למדן מופלג)

עה"כ וילכו שניהם יחדיו אומר מדרש פליאה ישן שמקורו במדרש אבכיר ישן נושן, (בספר שבי בנימין) הה"ד (תהלים קכ"ו ו') "הלוך ילך ובכה" אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו,

ויען המהר"ש ויאמר כי הסבא של הכלה (המלבי"ם) הוא זקן ממני וראוי לו הכבוד שנשמע ממנו קודם את חות דעתו בזה,

ויקם הגאון ויפרש את המדרש בפלפול נאה כדרכו, ועתה נשמע אמר ר' יוסף מאבי החתן את ביאורו,

ויען המהר"ש ויאמר, המדרש יבואר ע"פ הגמ' (זבחים ע"א) שאם נפסל הדם של הקרבן נשפך לאמה, ולכן, כאשר שמע יצחק מאביו "לעולה בני" חרד ואמר בלבו, שמא ילך הדם לאיבוד, מכיון שדם עולה שנתערב בדם בכור ישפך, ויצחק היה בכור, פטר רחם לאמו, וא"כ דמיו הוי דם עולה שנתערב בדם בכור, וא"כ ישפכו,

וזהו פי' המדרש פליאה הה"ד "הלוך ילך ובכה", כלומר, יצחק הולך ובכה, וזהו אדם דואג על איבוד דמיו, דואג שהדם שלו יאבד, ואינו דואג מה שיאבד ימיו, כלומר חייו,

וכאשר סיים את דבריו קם הגאון המלבי"ם ז"ל מעל כסאו ואמר אין זה כ"א ברוח הקודש שבו פירש המחנות את המדרש פליאה והוא ביאור נפלא מאד וגם פשוט כ"כ,

פירוש זה מובא בספרים רבים בשם גדולים רבים בשם בעל התניא, (ספר זקן אהרון עמ' 58) בשם היהודי הקדוש, (תפארת היהודי קל"ו) בשם המלבי"ם, (שמועות טובות עמוד נ"ג) בשם הגאון מוילנא, (זכרון אליהו עמוד 25) בשם מוהר"ר צבי מרימנוב, מאמר זה מצאתי, בח"י ספרים.

*****

כה, הקב"ה העלים מאלישע את מותו של הנער משום שלא התפלל עליו

כתיב (מלכים ב' פרק ד' י"ב הפטרת וירא) "ויאמר אל גחזי נערו קרא לשונמית הזאת ויקרא לה ותעמד לפניו"

כו, ורעי את גזיותיך משה רבנו הנהיג את בני בגלל גדי ובני קיבלו את התורה בגלל גדי

כתיב שיר השירים (פרק א פסוק ח) אם לא תדעי
לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את
גזיתך על משכנות הרעים,

הנהגת משה רבינו בגלל גדי

איתא במדרש שמות רבה (פרשה ב) ואף משה לא
בחנו הקב"ה אלא בצאן. אמרו רבותינו, כשהיה
משה רועה צאן של יתרו במדבר, ברח ממנו **גדי**
אחד ורץ אחריו עד שהגיע לחסות. כיון שהגיע
לחסות נזדמנה לו בריכה של מים ועמד **הגדי**
לשתות. כיון שהגיע משה אצלו אמר לו: אני לא
הייתי יודע שרץ היית מפני שעיף אתה. הרכיבו
על כתיפו והיה מהלך. אמר לו הקדוש ברוך
הוא: יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם -
חייד, אתה תרעה צאני, הוי, ומשה היה רעה.
ע"כ,

קבלת התורה על ידי לא תבשל גדי

כתיב (בראשית פרק יח פסוק ח) **ויקח חמאה וחלב**
ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עמד
עליהם תחת העץ ויאכלו

כתיב (שמות פרשת כי תשא) פרק לד פסוק כו - כז)
"לא תבשל גדי בחלב אמו, ויאמר ה' אל משה
כתב לך את הדברים האלה **כי על פי הדברים**
האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל"

איתא בפסיקתא (רבתי - פרשה כה) דבר אחר "לא
תבשל גדי עשר תעשר" לא תבשל הראשון ודאי
לאיסור בשר בחלב, השני למה,

טענת המלאכים לפני הקב"ה

אלא כשבא הקב"ה ליתן תורה התחילו מלאכי
השרת משליכים פירקם לפני הקדוש ברוך הוא,
מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו (תהלים
ח' ה') ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר
תנה הודך על השמים (שם שם ב')

אמר רבי אחא אמרו לו המלאכים אישורך
(יפיך) הוא שתתן הודך על השמים ותתן לנו
תורתך, אמר להם הקדוש ברוך הוא אין תורתך
נמצאת אצליכם, לא תמצא בארץ החיים, משל
למלך שהלך ללמד את בנו סילקראות (אריגה)
והיו אצבעותיו מקטעים ראה אותו רבו ואמר לו
לך למד את בנך אומנות אחרת שכל אומנות הזו
אינה מתבקשת אלא באצבעות ובאת ללמדו
סילקראות,

כך אמר להם הקב"ה מה אתם אומרים אשר
תנה הודך על השמים ואינה נמצאת אצליכם,

"ויאמר למועד הזה כעת חיה אתי את חבכת
בן",

"וישאהו ויביאהו אל אמו וישב על ברכיה עד
הצהרים וימת",

"וה' העלים ממני ולא הגיד לי",

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק ל"ג) **אמרה**
האשה לבעלה, נעשה נא עלית קיר קטנה ונשים
לו שם מטה ושלחן וכסא ומנורה וכל פעם שהוא
עובר יסור שם אל העליה שני ויהי היום ויבא
שמה,

קרא לשונמית, שני "ויאמר קרא לה", ויקרא
לה ותעמוד בפתח, אמר לה **למועד הזה כעת**
חיה את חובקת בן מפרי מיעיך, אמרה לו אדוני
זקן מאד וחדלה ממני אורח נשים ואי אפשר
לעשות הדבר הזה אל אדוני, איש האלוקים אל
תכזב בשפחתך,

ר' זכריה אומר **רצון יראיו יעשה עשה הקב"ה**
רצונו של נביא והרתה וילדה, וגדל הנער ויצא לו
לפוגת נפש לראות בקוצרים וקראו אסון ומת,
שני ויהי היום ויצא אל אביו אל הקוצרים וימת,
הלכה האשה להר הכרמל ונפלה פניה רצפה לפני
אלישע ואמרה הלואי שיהיה כלי ריקס אלא
שנתמלא ונשפך,

אמר הנביא **כל דבר שהקב"ה עושה הוא מגיד**
לי וזה הדבר העלים ממני ולא אמר לי לקח את
המשענת אשר בידו ונתן לגחזי ולא עלתה בידו,
עד שהלך הוא ברגליו ונתן פיו על פיו ועיניו על
עיניו **והתחיל מתפלל לפני הקב"ה** ואומר לפניו
רבון כל העולמים כשם שעשית נסים ע"י אדני
אליהו והחיה את המת כך יחיה הנער הזה
ונעתר לו הב"ה, ע"כ,

כתב הרד"ל (פרק ל"ג אות ל"ו) **רצון יראיו**
יעשה, עשה הקב"ה רצונו של נביא, מפני,
שלא נתפרש בכתוב **שביקש אלישע רחמים**
מלפני ה' בזה, ושאמר לה כן בשם ה',

ואולי מקום לומר, מכיון שאלישע מדעתו אמר
זה, וה' עשה רצונו, **ולא דרש מלפני ה' בזה**,

לכן אח"כ כשמת הנער **העלים ה' הדבר ממנו**,
והיה זה לו לעונש,

ורק בתחיה זו מפורש במקרא שהתפלל אל ה',
(מלכים ב' ד' ל"ג) ויבא ויסגר הדלת בעד שניהם
ויתפלל אל ה' עכ"ל הרד"ל.

*****

מה כתב בה, אנכי ה' אלהיך (שמות כ' ב') כופרים אתם במלכותי, לא אצלי אתם ואין אתם רואים דמות כבודי בכל יום,

וכן כתב בה אדם כי ימות באהל (במדבר י"ט י"ד) וכי מתים אתם,

כתיב בה את זה תאכלו (ויקרא י"א ט"ו) ואת זה לא תאכלו (שם שם ד') וכי אוכלים ושותים אתם שאתם מבקשים שאתן את תורתי לכם, מה עשה הקב"ה, לא עשה אלא מסלק אותם ונתן תורה לישראל,

והם כופרים בלא יהיה לך (שמות כ' ג') לסוף ארבעים יום התחילו המלאכים אומרים לפני הקדוש ברוך הוא,

רבש"ע לא כך אמרנו לך לא נתן את התורה להם, לפיכך כשביקש הקב"ה לכתוב אותם להם שנית לא היו המלאכים מניחים אותו, אומר להם הקדוש ברוך הוא אתם הם שמקיימים את התורה, תינוק הגמול בישראל מקיימה יותר מכם, יוצא מבית הספר אם היה לו לאכול **בשר וחלב**, איפשר לו לאכול חלב עד שירחץ ידיו מן הבשר, ואתם כשנשלחתם אצל אברהם הביא לפניכם **בשר וחלב** כאחת ואכלתם, שנאמר ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו (בראשית י"ח ח'),

וכיון שסלקם הקדוש ברוך הוא בתשובה זו, אמר הקב"ה למשה עד שהשעה פנויה, כתב לך את הדברים האלה, לכך כתב **לא תבשל גדי בחלב**, ויאמר ה' למשה כתב לך על פי, (שמות ל"ד כ"ו) **שלא תבשל גדי**.

ר' עזריה פותח בם "לא תבשל גדי בחלב אמו, כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ועם ישראל" **סמוכים** לעד לעולם עשויים באמת וישר (תהלים קי"א ח'),

מבואר, שקיבלו ישראל את התורה רק כאשר סילק הקב"ה המלאכים, וכתב לא תבשל גדי, כדאיתא בפסיקתא.

*****

כז, מדרשים חלוקים בענין אכילת המלאכים

כתב בדעת זקנים מבעלי התוספות (בראשית פרק יח פסוק ח) והוא ע"ד הפסיקתא פיסקה כה פרשת ראה פיסקא עשר תעשר,

ויקח חמאה וחלב וגו'. מלמד שהאכילם בשר וחלב וכשרצה הקדוש ברוך הוא ליתן תורה לישראל אמרו המלאכים תנה הודך על

השמים אמר להם כתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו ואתם כשירדתם למטה אכלתם בשר וחלב שנאמר **ויקח חמאה וחלב**. מיד הודו להקב"ה והיינו דכתיב בפי כי תשא כי על פי הדברים האלה כרתי וגו' וכתוב לעיל מיניה לא תבשל גדי בחלב אמו.

ומדרש זה חולק על מדרש אחר קיים אברהם אבינו ע"ה אפילו **עירובי תבשילין** פירוש **תבשילין מעורבין** שלא היה אוכל בשר בחלב גם לא בשר ואח"כ חלב אלא חלב ואח"כ בשר דכתיב ויקח חמאה וחלב והדר בן הבקר אשר עשה וכן נמי פירש"י קמא קמא דתקין אמטי ואייתי לקמייהו.

ויאכלו, פירש בדעת זקנים, היו שורפין את המאכל, מלשון והסנה איננו **אוכל**, (שמות ג' ב') איננו נשרף,

*****

כח, למה אמר כי ידעתיו תוך כדי סיפור רשעות סדום קושית המהרש"א

כתיב (בראשית י"ח י"ט) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה',

הקשה המהרש"א (סנהדרין ק"ט ע"ב ד"ה, חתר בחושד), למה היה צריך לומר על אברהם

אבינו, **"כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'"**, תוך כדי אשר אמר ה' את פשעיהם של אנשי סדום,

בא להזהירם לבל יתנהגו כאנשי סדום

ומבאר המהרש"א, כי ידעתיו, ר"ל ידעתיו אותם עונותיהם, (בלשון פועל יוצא) למען אשר יצוה את בניו שלא יעשו כמותן רק בהפך זה, **ושמרו דרך ה'**, דהיינו שישמרו על הדרכים על האורחים כמ"ש באברהם והוא יושב פתח האהל וגו' וכמ"ש ויטע אשל וגו' גם יצוה לעשות צדקה ומשפט כמשמעו, למען הביא וגו' ולולי שיצוה כך, בניו יענשו חס ושלום כסדום,

*****

כט, הפיכת רשעות לאידיאולגיה, בעקידה מבאר, ויגדל עון בת עמי מחטאת סדם

בספר **עקידת יצחק** (שער כ) כתב, **כתיב** (איכה ד) ויגדל עון בת עמי מחטאת סדם ההפוכה כמו רגע,

כמה פעמים חטאו ישראל בבלתי השוות מדותיהם ביותר קשה מזה, מגזל וחמס ומכל מיני משחית אשר צעקו מהם הנביאים עם היותם מלמדים ומוכיחים אותם יום יום,

ולא נענשו על זה האופן והנביא עצמו אומר (איכה ד) ויגדל עון בת עמי מחטאת סדם ההפוכה כמו רגע, והוא פלאי.

וקשה עוד מזה איך לא זכר יחזקאל (יחזקאל פרק ט"ז) מסדום מה שנתפרסם מעוצם גנותם בספור הזה, ותלה ענשם באשר לא זכרו עשות חסד.

ועוד יש לי להפלא וכי משוא פנים יש בדבר מה נשתנו בעלי הגבעה (שופטים יט) מאנשי סדום שאלו נענשו במידת הדין עזה וקשה, ואלו לא די שלא נענשו אלא שנענשו ישראל על ידם,

ומבאר באריכות עיי"ש, כי אינו דומה האנשים החטאים שעשו בגלל תאוותם ובצע כספם, אבל אנשי סדום עשו הרשעות **לאידיאולגיה** וקבעו חוקים לרשעות בענין הכנסת אורחים, והאנשים הקצרים והארוכים, ושאין להזמין בנישואין, ועוד ועוד, ולכן נענשו בהפיכתם כי החוטא **באידיאולגיה** אין תרופה למכתו **אלו דברי בעל העקידה**,

*****

ל, היין שנזדמן במערה הוא היין של נכנס יין יצא סוד

כתיב (בראשית פרק יט פסוק לב לג) לכה נשקה את אבינו יין, ותשקין את אביהן יין,

כתב רש"י ותשקין וגו' - יין נזדמן להן במערה **להוציא מהן שני אומות**,

איתא בגמרא (יבמות דף עז עמוד א) דרש רבא, מאי דכתיב: פתחת למוסרי? אמר דוד לפני

יומא דרחל אמנו ופרשת וירא תשפ"ו הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, שני מוסרות שהיו עלי פתחתם, **רות המואביה ונעמה העמונית**.

כתב רש"י

מוסרות - הן רצועות שקושרין בהן העול. פתחת - שהתרת את הנקבות.

נעמה - אמו של רחבעם וממנה יצאו **מלכי בית דוד**.

נפלאותיך ומחשבותיך אלינו - עלי ועל רחבעם בן בני חשבת לטובה כשהתרת את הנקבות.

אני אמרתי - בשעה שנמשחתי עתה באתי לגדולה, ומקרב פסקו לי גדולה זו, **ולא ידעתי שמימי אברהם נכתבה עלי במגילת ספר. ע"כ**,

מבואר, כי מימות אברהם אבינו נכתבה המלכות של מלך המשיח למלכות בית דוד, ואיתא בזה"ק דמלכות מלך המשיח היה צריך לבוא **בסוד דרך הסתרה** ע"י עמון ומואב,

איתא בגמרא (סנהדרין דף לח עמוד א) יהודה וחזקיה בני רבי חייא הוו יתבי בסעודתא קמי רבי, ולא הוו קא אמרי ולא מידי. אמר להו: אגברו חמרא אדרדקי, כי היכי דלימרו מילתא. כיון דאיבסוס, פתחו ואמרו: **אין בן דוד בא עד שיכלו שני בתי אבות מישראל**, ואלו הן: ראש גולה שבבבל, ונשיא שבארץ ישראל, שנאמר והיה למקדש ולאבן נגף ולצור מכשול לשני בתי ישראל. אמר להם: בניי, קוצים אתם מטילין לי בעיניי? אמר לו רבי חייא: רבי, אל ירע בעיניך, יין ניתן בשבעים אותיות, וסוד ניתן בשבעים אותיות, **נכנס יין - יצא סוד**.

יש לומר, כי היין שנזדמן להן במערה **להוציא מהן שני אומות**, הוא היין שאמרו **נכנס יין יצא סוד**, כלומר ע"י היין שנזדמן במערה יצא הסוד של מלך המשיח.

*****

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל
"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-6161555, נייד 0527-616166
מייל y0527616166@gmail.com